

Chráněná krajinná oblast na soutoku Moravy a Dyje

 iportal24.cz/pel-mel/veda-priroda/chranena-krajinna-oblast-na-soutoku-moravy-a-dyje

12. března 2023 07:26

Je to už let, co jsem psal pro jiné periodikum svůj článek o lužních lesích na soutoku Moravy a Dyje v tom výběžku naší republiky na jih od Břeclavi a Lanžhota. Jen letmo jsem tehdy zmínil svou »kacířskou« myšlenku o chráněné krajinné oblasti v krásném kousku moravské země. Ostatně nebylo to poprvé. S myšlenkou jsem přišel (a zřejmě mnozí další přede mnou) už v době, kdy jsem se svými kolegy ve Středočeském kraji připravoval k vyhlášení CHKO Kokořínsko, Křivoklátsko a Blaník. A rozšíření už vyhlášeného Českého ráje. A jen tak letmo jsem vypustil z úst onu kacířskou myšlenku, ve které jsem kromě Polabí a Pomoraví, ve kterých se nacházejí také lužní lesy, zmínil i onen soutok. Tehdy to orgány ochrany přírody přešly

mlčením. Daleko hůře bylo, když jsem to zmínil později, v době, kdy jsem vedl ochranu přírody v Praze. Ano, měl jsem velké oči a tehdejší pan ministr, i když už ministrem nebyl, mi to dal zřetelně na vědomí.

Od té doby už uplynula řada let. Více než třicet. Nyní se můj sen, splněný již v Pomoraví a v Poodří pomalu stává skutečností. Alespoň na soutoku Moravy a Dyje. Ten kraj si to opravdu zaslouží! Není to pouhý střípek naší krajiny, jsou to, podle mne, neskutečně krásné lužní lesy, snad u nás největší. A zatím v nich se ukrývají dvě nevelké národní přírodní rezervace Cahnov-Soutok a Ranšperk.

Ano, oblast postihlo v minulých letech sucho a skoro bezvodí, když vody Dyje se shromažďovaly v nádržích pod Pálavou, snad se ten problém už skoro překlenul a pravidelné záplavy dávají lesům tam »za starú Břeclavú«, ale spíše ještě kousek dál, za Lanžhotem, punc Moravské Amazonie, jak psal nedávno tisk a rozplývaly se i ostatní sdělovací prostředky. Ano, začíná se uskutečňovat jedno z mála pozitiv současné doby.

Téměř celý ten vysoký a obrácený trojúhelník, jehož odvěsny tvoří toky obou řek, je vyplněn nádherným divokým lužním lesem s kanály, slepými rameny, jezírky, tůněmi, místy i třaslavou půdou a také lesními loukami, a když je čas, tak taky neuvěřitelným množstvím komárů, jejichž samičky nám tak rády sají krev.

Luh neboli lužní les, to jsou zde duby letní a jasany úzkolisté, habry a lípy malolisté, javory babyky a také hrušně plané. Takovému luhu se říká tvrdý luh, neboť tu rostou stromy s tvrdým dřevem. A v jeho podrostu rostou trávy jako válečka lesní, ostřice lesní a metlice trstnatá. Jenže na jaře, když tají sněhy, a i když je jich dnes málo, vystoupí hladina řek z koryt a luh zalije povodeň. I s pomocí těch Novomlýnských nádrží. A trvá i týdny. Na nezalitých místech vykvétou sasanky a nejvíce z nich žlutá sasanka pryskyřníkovitá. Místy se lužní les mění v prales. V něm hospodářská činnost jen málo ovlivňovala zdejší porosty a nejen větve, ale i stromy zde odumírají,

padající na zem pak zetlívají. V takových porostech se vyskytuje i jilm vaz i tráva srha hajní a mnoho dalších, především na jaře kvetoucích bylin a v té době prales jásá barvami. Jak se však stromy olistí, jarní krása mizí a těžký vzduch je zde naplněn vodními parami. Tehdy zde vykvétá orchidej krušík polabský, řeřišnice malokvětá a vzácná bledule letní. Je vyšší než její jarní příbuzná a také kvete později. V květnu až v červnu. A co je na ní nejdůležitější? Inu, počet květů na jednom stvolu. Na něm vyrůstá z toulcovitého listenu tři až sedm květů a ty tvoří zdánlivý okolík.

Lužní lesy jsou bohaté zejména na lupenaté i nelupenaté dřevokazné houby. Mezi nejvzácnější lupenaté houby patří hlívovec ostnovýtrusný a kalichovka lužní, která je u nás známa pouze z lužních lesů na soutoku Moravy a Dyje. Roste zde i řada hub zařazených do Červené knihy, třeba hlinák šafránový, nebo kozák topolový a třeba taková strmělka kmenová, statná bílá houba, která byla v České republice poprvé nalezena právě zde. Hlinák šafránový je také velmi hezká houba. Vyrůstá ze starého dřeva, přirůstajíc širokým bokem k dřevině, a jeho poměrně tenký klobouk je barvy zlatožluté. Vedle něho zde roste i mnoho dalších na dřevu závislých, hlavně chorošovitých hub – bělochorošů, pórnatek a troudnateců. Zavlečena sem byla i severoamerická hlíva úzkolistá a dobře se jí tu daří.

V lesních porostech se daří radě vzácných druhů hmyzu. Velmi rozšířeným druhem mravenců je mravenec lužní. Staví si svá kartonová hnízda uvnitř kmenů starých stromů. Jeho dělnice dorůstají délky až sedm milimetrů a černoohnědý zadeček mají hustým bílým sametovým chmýřím. Živí se hlavně medovicí mšic. Ve starých, dosud živých dubech žije jeden z našich největších brouků – tesařík obrovský. Dosahuje délky přes pět centimetrů a tykadla samců výrazně přesahují tělo. Samice je sice mají o něco menší, ale délky těla i u nich tykadla dosahují. Celé tělo tesaříka je matné, štít zvrásněný. Dospělí brouci jsou aktivní zejména navečer, kdy vylézají z výletových otvorů na kmeni. Nemusím snad psát, že je to u nás

dnes velmi vzácný brouk a patří, k velké lítosti, k našim mizejícím druhům. Ojediněle se zde vyskytuje i další velký brouk, lesák rumělkový. Dosahuje délky až 15 mm, má zploštělé tělo a hlavně krovky jsou matně červeně zbarvené, zatímco nohy a tykadla jsou černé. Je to dravec a stejně tak i jeho larva. Žije pod kůrou různých starých stromů a je velmi zajímavé, že, ač patří k podhorským druhům, setkáme se s ním i tady, v lužním lese.

Jiným takovým velkým tesaříkem je tesařík *Megopis scabricornis*, jehož krovky se na rozdíl od tesaříka obrovského přece je trochu lesknou.

Kromě tesaříků tady žijí mnohé druhy krasců, střevlíků a střevlíčků a mnohých dalších brouků. Z větších druhů motýlů bychom mohli zmínit černoproužku topolovou, bourovce osikového nebo krásnou stužkonosku vrbovou.

Bohaté je zastoupení obojživelníků, a to jak čolků, tak i žab. Vzácný je například čolek dunajský, který byl ještě nedávno pokládán za pouhý poddruh čolka velkého. Čolek dunajský dorůstá tak do velikosti 16 cm, je méně robustní než čolek velký nebo čolek dravý, má štíhlejší tělo a kratší a štíhlejší končetiny. Zdejší tůňky jsou jediným jeho místem výskytu v naší republice. Kromě čolků zde žije i velké množství různých žab, hlavně skokanů, kteří o sobě dávají slyšet zejména svými jarními »koncerty«.

Budete-li mít štěstí a budete-li tišší, narazíte při svých toulkách lužním lesem na čápa černého, jak loví u některé z lesních tůňek, vodních ramen či při loužích, které tu zanechala jarní záplava. V letu je nápadná jeho černá přední polovina břicha krk. Zadní polovinu břicha má však bílou. Na starých stromech, na jejich mohutných větvích, někdy i nevysoko nad zemí, si staví své plošně velké hnízdo, v němž odchovává své mladé. Je stejně tažný jako jeho příbuzný čáp bílý.

A budeme-li mít i další štěstí, potkáme ve zdejších lesích lužní formu jelena lesního. Bývá mohutnější než jeleni z hor. A není sám ze savců, kteří tady žijí. Hojně se vyskytuje prase divoké, protože mu zdejší listnaté lesy poskytují dostatek potravy. Nápadná je častá přítomnost i bobra evropského, jejichž vodní stavby zde nejsou výjimkou.

V dolních tocích Moravy a Dyje se vzácně vyskytuje i jeseter malý. Proudofilná ryba, dorůstající délky tak 70 cm (vzácně i delší), jejíž tělo je pokryto kostními štítky a destičkami, bývala kdysi lovena jako pochoutka pro jazyky vyvolených. Dnes jsme rádi, že se alespoň na malém prostoru u nás vyskytuje. Patří mezi starobylé ryby

s chrupavčitou kostrou a nesouměrnou ocasní ploutví. Ústa má na spodní straně těla, příčně postavená a vysunovatelná. V dospělosti je bezzubá a před ústy má čtyři masité vousky.

Tam, kde se stýkají hranice Moravy, Slovenska a Rakouska, se stýkají také řeky Morava a Dyje. Tam tratí Dyje své jméno a její vody, jež splynuly s vodami Moravy, pokračují dále svým nížinným tokem do Dunaje. Ale ten již u nás není. Kraj lužního pralesa na soutoku zdejších řek je pravou divočinou. Ale krásnou divočinou! Zaslouží si být chráněnou krajinnou oblastí, co dím, přímo národním parkem!

To už bych chtěl si mnoho, stejně jako ještě tu chráněnou krajinnou oblast Polabí, dávno navrhovanou, včetně hranic i zabezpečení. Možná se jí dočkám, ale nesmí to trvat víc jak 20 let. Osmdesátka se nezadržitelně blíží.

Václav Ziegler

FOTO – autor

PŘIDEJ KOMENTÁŘ
